

Udstillingsfaciliteter i Silkeborg Kommune

Silkeborg Kommune, november 2014

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	3
Indledning	4
Baggrund	4
Formål	4
Metode	5
Videre behandling	5
Arrangørgrupper	6
Eksisterende udstillingsfaciliteter	7
Kortlægning	7
Udfordringer	8
Muligheder for nye udstillingsfaciliteter	10
Brug tomme bygninger til kultur	10
Lej udstillingsplads	11
Etabler et udstillingssted	11

Sammenfatning

I Silkeborg Kommune er der en lang række kunstneriske sammenslutninger inden for professionelle, upcoming og øvrige lokale kunstnermiljøer. Foreningerne viser en stor mangfoldighed genremæssigt, og flere af dem har en stor berøringsflade med det øvrige kunstnermiljø både regionalt og internationalt.

Efter lukningerne af Kulturspinderiet og Silkeborg Kunstnerhus er KunstCentret Silkeborg Bad kommunens eneste udstillingssted, hvor udstilling er den primære aktivitet, men fokus er på den internationale kunst, og der er ikke mulighed for at kunstnere kan ansøge om udstillingsplads. Der findes til gengæld en række sognehuse, medborgerhuse og andre institutioner, hvor kunstnere har mulighed for at udstille, men hvor udstilling er en sekundær aktivitet og nærmere betragtes som udsmykning end som udstilling.

Når kunsten bliver sekundær, vælger nogle kunstnere (især de etablerede kunstnere) i stedet at udstille i andre byer, hvor der er kuratering¹ af udstillingen og et bedre salg af værkerne. Ofte bliver kunstnerne inviteret til at deltage i en udstilling i eksempelvis Aarhus eller Randers (eller i udlandet), men de har ikke mulighed for at gengælde invitationen og invitere andre kunstnere til at udstille sammen med dem i Silkeborg Kommune.

Udfordringerne omkring de eksisterende udstillingsfaciliteter viser, at der er behov for nye initiativer for at leve op til kulturpolitikens målsætning. Mangfoldigheden i det kunstneriske miljø betyder også, at der er forskellige behov og ønsker til et nyt udstillingssted i Silkeborg, men der er en fælles forståelse for, at et udstillingssted med udstilling som primært formål kan organiseres, så det både tilgodeser censurerede udstillinger og frie udstillinger for alle med noget på hjerte.

Undersøgelsen peger på, at kommunens tomme bygninger kan anvendes til kunst og kultur efter inspiration fra Aarhus Kommune, der har en decideret politik på området. En anden mulighed er, at kommunen i en periode hvert år lejer plads hos en af kommunens kulturinstitutioner og udbyder pladsen til udstilling. Endelig er der også den mulighed, at der etableres et decideret udstillingssted efter model fra Kulturspinderiet.

Under alle omstændigheder er der tale om en udfordring, der kalder på en løsning. Som udstillingsmulighederne er i dag, går kommunen glip af en kulturel mangfoldighed, der gemmer sig i alle kommunens afkroge. Kunstnere på alle niveauer søger mod andre byer, men mangler en base i hjemegnen for at kunne udvikle deres netværk og selv byde ind med forslag til fælles udstillinger.

¹ Kuratere: at udvælge (og arrangere) de genstande eller værker der skal udstilles på en udstilling.

Indledning

Inden for de seneste år er to markante udstillingsfaciliteter i Silkeborg lukket. Først var Silkeborg Kommune nødsaget til at lukke Kulturspinderiet pr. 1. april 2013, og dernæst lukkede Silkeborg Kunstnerhus pr. 1. september 2013. Siden da har kunstnermiljøet udtrykt behov for alternativer. Silkeborg Kommune og Silkeborg Kulturråd har derfor ønsket at afdække eksisterende og nye muligheder for udstilling af visuel kunst.

Baggrund

Formålet med Kulturspinderiet var at stille kommunale udstillingslokaler til rådighed primært for lokale kunstnere for derved at gøre kunst tilgængelig for kommunens borgere i et levende, eksperimenterende og mangfoldigt udstillingssted.

Ved tildelingen af udstillingsperioder blev lokale kunstnere "på vej", kunstnere med nye ideer og 3-4 udstillinger på højt kunstnerisk niveau prioriteret.

Der var tilknyttet en leder af stedet. Huslejen var lav, og der var mulighed for at tilmelde sig kustodeordning mod en mindre betaling. Der var gratis adgang til udstillingerne.

Silkeborg Kunstnerhus var et udstillingssted med et faglig og kunstnerisk fællesskab for husets kunstnere. Udstillingsstedet blev etableret for 20 år siden af en række billedkunstnere og keramikere med tilknytning til Silkeborgs kunstverden. Der har igennem årene været vist udstillinger af husets egne kunstnere og gæsteudstillere fra ind- og udland. Udstillinger med kunst fra udlandet har bl.a. medført udveksling af udstillinger, hvor kunstnerhusets medlemmer har været repræsenteret på udstillinger i udlandet samt på gruppeudstillinger på museer, gallerier og kommunale udstillingshaller i Danmark. Denne form for udstillingsudveksling har været til stor gavn og inspiration for husets brugere og besøgende, der har fået et frisk pust af kunstneriske udtryk af høj kvalitet fra andre lande.

Formål

Formålet med nærværende undersøgelse er at afdække eksisterende og nye muligheder for udstilling af visuel kunst i Silkeborg Kommune, idet kommunen har et ønske om, at kunstnere i bred forstand har gode vilkår for at udfolde sig jf. kulturpolitikken:

"Mangfoldigheden blandt de udøvende kunstnere, professionelle som amatører, er en forudsætning for mangfoldighed i kulturtilbuddene – mangfoldighed i forhold til kunstnere med forskellige værdier og faglige baggrunde. Gode vilkår for udøvendes kunstneres virke og udvikling er en vigtig forudsætning for kulturel mangfoldighed."

Undersøgelsen tager derfor udgangspunkt i en mangfoldig opfattelse af kunstnerbegrebet, både i forhold til arrangørgruppe og kunstnerisk genre. Fokus er således på udstillingsfaciliteter, der skal kunne rumme den visuelle kunst i bred forstand, hvad enten

man er etableret eller ikke-etableret kunstner, og hvad enten man beskæftiger sig med keramik, maleri, tegning, foto eller anden form for visuel genre.

Et udstillingssted er i denne sammenhæng defineret som *“et ikke-kommercielt sted, hvor man som kunstner kan ansøge om at udstille egen kunst eller arrangere en udstilling med andre kunstnere, hvortil der er offentlig adgang”*.

Undersøgelsen er gennemført af en arbejdsgruppe bestående af Jette Falster, Silkeborg Kulturråd og Mette Lerche Sørensen, Silkeborg Kommune. Silkeborg Kulturråd har været følgegruppe.

Metode

Arbejdsgruppen har inviteret repræsentanter for de etablerede kunstnere såvel som for de ikke-etablerede kunstnere til at deltage i en fokusgruppe, hvor de har bidraget til at kortlægge eksisterende faciliteter og nuancere udfordringer ved disse samt pege på muligheder for andre faciliteter.

Deltagerne er valgt som repræsentanter for de kunstnersammenslutninger, der findes i Silkeborg Kommune for at tilstræbe en repræsentativ tilgang til undersøgelsen, vel vidende at ikke alle kunstnere i kommunen er blevet hørt individuelt.

Deltagere i fokusgruppen:

- Margit Vica Madsen, Åbne Ateliærdøre (Bryrup)
- Lena Petersen, Åbne Ateliærdøre (Silkeborg)
- Nurith Lumer-Klabbers, Spor Kunsten, BKF og Grafisk Værksted (Vinding)
- Klaus Becker, Spor Kunsten (Silkeborg)
- Rigmor Bak Frederiksen, Spor Kunsten (Gjern)
- Karin Grünberger, Spor Kunsten og ProKK (Them)
- Jette Falster, Silkeborg Kulturråd

Fokusgruppen blev afholdt tirsdag d. 8. april 2014. Der er indsat anonymiserede citater i rapporten for at underbygge væsentlige pointer.

Videre behandling

Undersøgelsen skal give Kultur-, Fritids- og Idrætsudvalget et grundlag for at tale om fremtidige prioriteringer af udstillingsfaciliteter i Silkeborg Kommune.

Arrangørgrupper

Der findes en række kunstnersammenslutninger i Silkeborg Kommune. Oversigten herunder er ikke udtømmende, men giver et billede af mangfoldigheden i kommunens visuelle kunstneriske miljøer.

Åbne Atelierværelser er en non-profit forening, der varetager et årligt arrangement for tilmeldte kunsthåndværkere og kunstnere inden for foreningens område. Foreningen har ca. 100 medlemmer i Silkeborg Kommune.

Foreningen Grafisk Værksted driver et værksted for både amatører og professionelle, der gerne vil arbejde med grafik. Foreningen har ca. 25 medlemmer i Silkeborg Kommune.

The Independent AIR er et netværk for unge, up-coming og internationale kunstnere. Foreningen afholder et årligt "Artist Residence" med workshop og kulturarrangementer i Silkeborg. Foreningen har ca. 50 medlemmer internationalt.

Fotoklubben Focus er en forening for fotointeresserede. Nogle arbejder med fotos til udstilling, mens andre deltager i konkurrencer nationalt og internationalt. Foreningen har ca. 65 medlemmer i Silkeborg Kommune.

Prof-Silkeborg er en sammenslutning af 15 lokale kunstnere, der åbnede deres første fælles udstilling i maj 2014 i lånte lokaler på Vestergade i Silkeborg.

Spør Kunsten – Åbne Værksteder er de professionelle kunstneres forening, der har til formål at formidle kunst til kunstinteresserede og kunstelskere i kunstnerens eget miljø – atelieret. Foreningen har 70 medlemmer i Østjylland, heraf 11 i Silkeborg Kommune.

ProKK er foreningen for professionelle kunstnere og kunsthåndværkere med base i Aarhus Kunstbygning. Foreningen har ca. 200 medlemmer i Østjylland.

Det blå værksted, Værksted 12: I kølvandet på lukningen af Kulturspinderiet er der opstået flere kollektive kunstnerværksteder. Da mange kunstnere ofte agerer alene, giver disse fælles værksteder et udadvendt engagement og betyder, at kunsten er mere synlig i bybilledet.

Silkeborgudstillingen: En lokal udstilling, som Silkeborg Kulturråd er ansvarlig for. I 2015 gennemføres udstillingen med videoinstallationer rundt i byen.

Herudover findes et ukendt antal enkeltpersoner, der arbejder med visuel kunst i en eller anden form i eget værksted uden tilknytning til foreninger.

Eksisterende udstillingsfaciliteter

Efter lukningen af Kulturspinderiet og Silkeborg Kunstnerhus er det blevet svært for kunstnere og arrangører at finde egnede steder til udstillinger. Der findes en række steder, der gerne viser en udstilling, men fælles for dem er, at udstillingen bliver en sekundær aktivitet, og det giver nogle udfordringer, som beskrives i det følgende.

Kortlægning

Repræsentanterne i fokusgruppen blev bedt om at udpege de udstillingsfaciliteter, de har kendskab til, i Silkeborg Kommune. Listen rummer kun ikke-kommercielle steder, hvortil der er offentlig adgang:

- KunstCentret Silkeborg Bad
- Medborgerhuset på Bindslevs Plads
- Medborgerhuset Toftebjerg, Them
- Sognehuse
- Jysk Musikteater (foyer)
- Mosaikken, Kjellerup
- Galleri Rosen (aktivitetscenter, Rosengårdscentret)
- Gallerigangen, Gjern Kultur- og Idrætscenter
- Værksteder

Som det fremgår af listen, er der tale om meget forskellige udstillingssteder, hvor KunstCentret Silkeborg Bad er den eneste selvejende institution med udstilling som primært formål. Kun få af kommunens kunstnere har haft mulighed for at udstille her, idet KunstCentret Silkeborg Bad drives som en kunsthall med skiftende internationale udstillinger. Formålsbeskrivelsen bag stedet er formuleret således: *"Institutionens formål er skabelse og drift af et internationalt kunstcenter, blandt andet omfattende skiftende udstillinger samt en permanent kunstsamling på ejendommen Silkeborg Bad."* KunstCentret er således ikke relevant som lokalt udstillingssted og betragtes derfor heller ikke som en mulighed for den nævnte arrangørgruppe i denne undersøgelse.

Til gengæld er der en række steder, hvor alle har mulighed for at udstille; Medborgerhusene i Silkeborg og Them, Sognehusene i Balle, Them og Alderslyst, Mosaikken i Kjellerup, Gallerigangen i Gjern Kultur- og Idrætscenter samt til dels Jysk Musik og Teaterhus (foyeren).

Hvis man som kunstner er tilknyttet et værksted (fx Grafisk Værksted) kan der også være mulighed for at udstille her.

Herudover er der en initiativgruppe, der arbejder på at åbne op for udstillinger og andre kulturarrangementer i Kongeremisen på Drewsensvej. Det er endnu uvist, om det lykkes gruppen at fundraise de nødvendige midler til istandsættelse af ejendommen. Kultur-,

Fritids- og Idrætsudvalget har bevilget et tilskud på 80.000 kr. årligt i tre år, såfremt det lykkes initiativgruppen at finde midler til istandsættelsen.

Udfordringer

Fællestræk ved ovenstående udstillingsfaciliteter (pånær KunstCentret Silkeborg Bad) er, at udstilling ikke er deres primære aktivitet, hvilket har betydning for måden kunsten opleves på.

Repræsentanterne i fokusgruppen forklarer, at når de udstiller på disse steder, bliver udstillingen sekundær. De besøgende i medborgerhuse, sognehuse mv. kommer tilfældigt forbi udstillingen i forbindelse med et andet formål. Nogle vil måske bruge lidt tid på at se værkerne, mens andre blot går forbi. Den manglende opmærksomhed og interesse betyder, at kunstnerne ikke har lyst til at udstille der.

"Jeg har ikke lyst til at udstille der, for det er mit indtryk, at folk der kommer der er helt ligeglade med kunsten." (Kunstner, fokusgruppeinterview)

At alle – mere eller mindre - kan udstille på de nævnte steder er selvfølgelig godt for mangfoldigheden, men kunstnerne forklarer også, at når der ikke er en kunstforening eller anden form for kuratering på stederne betyder det, at kunsten blot bliver udsmykning og ikke en decideret udstilling, hvor der er tænkt over formidling og hvor man opretholder et vist niveau.

Det at de besøgende ikke kommer i huset med udstillingen for øje betyder også, at der ikke er noget særligt salg af værkerne. Kunstnernes indtægt afhænger i høj grad af, hvad de kan sælge i forbindelse med en udstilling. Og her er det ikke særlig attraktivt, at man som kunstner selv afholder alle omkostninger til opsætning og markedsføring, men ingen indtægter får.

"Det er ikke interessant, for der er ikke noget salg." (Kunstner, fokusgruppeinterview)

De etablerede kunstnere fortæller, at de i stedet udstiller i Aarhus, København, Randers, Skanderborg og flere andre steder i landet samt flere steder i udlandet. Dette betyder altså, at den professionelle kunst i Silkeborg ikke vises lokalt, men andre steder i regionen, Danmark og i udlandet.

Alligevel er det nogle gange en udfordring for kunstnerne at begå sig i det etablerede kunstnermiljø, når de ikke har en base i hjemkommunen. De oplever af og til at blive inviteret til at udstille andre steder, men de har ikke mulighed for at invitere tilbage til Silkeborg. På den måde må de så at sige leve på andres gæstfrihed.

"Vi bliver nogle gange inviteret til at deltage i udstillinger i fx Aarhus eller Randers, men vi kan ikke invitere tilbage til Silkeborg". (Kunstner, fokusgruppeinterview)

Det er med andre ord ikke talentet eller mangfoldigheden, der mangler i Silkeborg Kommune, men stedet hvor kunstnerne kan udfolde sig på en både kunstnerisk og økonomisk bæredygtig måde.

Muligheder for nye udstillingsfaciliteter

Kunstnergruppen er mangfoldig – fra de, der arbejder passioneret med deres kunst på fritidsbasis til de, der har etableret sig som kunstnere og lever udelukkende af deres kunst. Derfor er der også forskellige ønsker til et udstillingssted, hvor de etablerede kunstnere stiller større krav til kuratering, ledelse og økonomi. Ikke desto mindre er kunstnerne enige om, at der findes fleksible løsninger, der kan tilgodesse alle.

Ideelt set ønsker kunstnerne på tværs af de nævnte arrangørgrupper et sted efter model fra Kulturspinderiet, men peger også selv på andre løsninger af mere midlertidig karakter, men med en fast politik på området.

Brug tomme bygninger til kultur

I Aarhus Kommune er der gode erfaringer med at anvende tomme kommunale bygninger til kulturelle formål. Det er en del af kommunens kulturpolitik, der er beskrevet på følgende måde:

Midlertidig anvendelse af kommunale arealer og bygninger

Et kommunalt ejet areal, der ligger ubenyttet hen i kortere eller længere tid, skal om muligt kunne anvendes af kulturentreprenører, borgere, kunstnere med flere til kulturelle formål i denne overgangsperiode. Det samme gælder for kommunalt ejede bygninger, der står tomme - eksempelvis forud for ombygninger eller nedrivninger. Kulturforvaltningen vil påtage sig en faciliterende rolle mellem de interesserede og de relevante kommunale afdelinger i forhold til, at en midlertidig anvendelse kan finde sted" (Aarhus Kommunes Kulturpolitik 2014 -2016, s21)

I Silkeborg Kommune findes også enkelte eksempler på, at arrangørgrupper har indgået en aftale om at anvende tomme bygninger til udstilling i en afgrænset periode. Denne model kunne udbredes med en politik på området.

Eksempler:

Foreningen The Independent AIR fik lov til at bruge det gamle turistbureau til deres udstilling i august 2014 og har tidligere haft udstilling i Torvecentret.

Billede 1: The Independent AIR udstillede i august 2014 på det gamle turistbureau

Åbne Atelierdøre har både i 2013 og 2014 fået lov til at lave en fællesudstilling i Torvecentret som optakt til deres arrangement med åbne værksteder.

Lej udstillingsplads

Kunstnergruppen Prof-Silkeborg valgte i maj 2014 at leje en privat bolig på Vestergade, hvor de kunne vise deres forårsudstilling, der var meget velbesøgt. På samme måde kan Silkeborg Kommune i en periode på eksempelvis to måneder årligt leje et egnet udstillingslokale enten hos private eller eventuelt hos kulturinstitutioner (fx foyeren i Kedelhuset) og stille stedet til rådighed for kommunens kunstnere.

Etabler et udstillingssted

Den løsning, der bedst imødekommer kunstmiljøets ønsker, er etableringen af et udstillingssted tilsvarende Kulturspinderiet. Der findes dog også mindre omkostningstunge muligheder. En mulighed kunne være, at Silkeborg Kommune beholder det gamle turistkontor og lader kunstmiljøet drive det som udstillingssted, eventuelt på frivillig basis. Der kan også etableres et udstillingslokale i kælderen på det gamle rådhus.